

PROVINCIE FLEVOLAND

ERFGOEDTAFFEL FLEVOLAND 13 FEBRUARI 2019 VERSLAG

INLEIDING

De Flevolandse Erfgoedtafel is een initiatief van de provincie Flevoland om een duurzame overlegstructuur te creëren tussen overheden, erfgoedprofessionals, gebiedspartners en vrijwilligers die zich bezighouden met erfgoed.

Op 8 november 2018 vond de eerste Erfgoedtafel plaats. Tijdens die bijeenkomst werden actuele kwesties die rond het Flevolandse erfgoed spelen in kaart gebracht. De resultaten van de eerste Erfgoedtafel zijn als input gebruikt bij het opstellen van het Ontwerp Erfgoedprogramma Flevoland.

Tijdens de tweede Erfgoedtafel, die plaatsvond op 13 februari 2019 in het Waterloopbos is het Ontwerp Erfgoedprogramma Flevoland besproken. Dit document is het verslag van deze bijeenkomst.

ERFGOEDTAfel FLEVOLAND

13 FEBRUARI 2019

VERSLAG

AANWEZIGEN

Peter Nijhof	Heemschut Flevoland
Ben te Raa	Heemschut Flevoland
Jan Boes	AWN Flevoland
Archie Ermans	AWN Flevoland
David Jansma	Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek
Marloes v/d Sommen	Het Flevolands Archief
Willy van der Most	Batavialand
Tineke Heise	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Flevoland Batavialand
André van Holk	Steunpunt voor Archeologie en (jonge) Monumenten in Flevoland
Marie-Josée Röselaers	Land Art Flevoland
Ingrid Scholten	Natuurmonumenten
Wouter Smith	Gemeente Almere
Ellen Rozema	Gemeente Lelystad
Eric Pul	Gemeente Lelystad
Letitia van der Merwe	Gemeente Noordoostpolder
Marcella Marinelli	Gemeente Noordoostpolder
Myriam Cloosterman	Centrum Amateurkunst Flevoland
Henk Kloosterman	Museum Schokland
Lidewey van Eldik	Gemeente Urk
Riemer Knoop	Reinwardt Academie
Marie-Catherine Houkes	Provincie Flevoland
Abigail Rousseau	Provincie Flevoland
Mauro Smit	Dagvoorzitter // ErfgoedInZicht
Manon Dekker	Verslaglegging // ErfgoedInZicht

GASTSPREKER:

RIEMER KNOOP OVER ARCHEOHOTSPOTS

Riemer Knoop, consultant bij Gordion Cultureel Advies en lector cultureel erfgoed aan de Reinwardt Academie, heeft de provincie Flevoland begeleid met de Omgevingswet en de omgevingsvisie. Tijdens de Erfgoedtafel sprak Riemer over participatie in het erfgoed, waarbij hij het voorbeeld van ArcheoHotspots gebruikte.

ArcheoHotspots

De ArcheoHotspots zijn in 2014 geïnitieerd door Wim Hupperetz, directeur van het Allard Pierson Museum. Wim Hupperetz wilde meer dan archeologisch materiaal tentoonstellen; hij wilde een vorm van participatie van het publiek door ze te laten deelnemen aan het proces waarvan het resultaat in het museum is te zien.

Om dit te bereiken zijn zogeheten ArcheoLabs ontwikkeld: ontmoetingsplekken waar mensen met archeologisch materiaal uit de omgeving kunnen werken, naar verhalen kunnen luisteren en hun eigen verhalen kunnen vertellen.

De ArcheoLabs zijn inmiddels op meerdere locaties in Nederland te vinden. Ze zijn meestal in musea of archeologische depots gevestigd, maar soms ook op andere plaatsen, zoals tijdelijk bij opgravingen; als het maar over de omgeving gaat. De bezoekers worden begeleid door vrijwilligers die worden bijgestaan door professionele archeologen die bij een museum of depot werken.

Omgevingswet

Het voorbeeld van de ArcheoHotspots is in het kader van de Omgevingswet interessant. Participatie is namelijk een belangrijk onderdeel van de Omgevingswet: het initiatief zal niet meer bij de overheid, maar bij burgers, bedrijven en organisaties komen te liggen. De overheid krijgt hierin vooral een faciliterende taak. De ArcheoHotspots, waarbij een museum of depot burgers uitnodigt om deel te nemen aan processen, is een stap in die richting.

ONTWERP ERFGOEDPROGRAMMA FLEVOLAND

Abigail Rousseau (Provincie Flevoland) gaf een presentatie over het Ontwerp Erfgoedprogramma Flevoland waarbij ze de opbouw en de inhoud van het programma uiteenzette.

De aanwezigen kregen de mogelijkheid om vragen te stellen, hun zorgen te uiten en punten te benoemen die ze misten. Tot slot besprak Abigail het vervolgproces en het tijdspad met betrekking tot het Erfgoedprogramma.

DISCUSSIE ERFGOEDPROGRAMMA FLEVOLAND

Schokland

Henk Kloosterman (Museum Schokland) mist in het Erfgoedprogramma hoe de provincie staat ten opzichte van het behoud, het belang of eventueel ondersteuning (niet noodzakelijk financieel) van Schokland.

Abigail legt uit dat in het Erfgoedprogramma staat beschreven waar de provincie in de komende periode extra op zal inzetten. Omdat de provincie al inzet op Schokland, komt het niet zodanig aan bod in het Erfgoedprogramma.

Ook mist Henk het Werelderfgoedcentrum Schokland bij het erfgoedthema 'Het landschap in de ondergrond' (in de

PowerPoint-presentatie van Abigail stond het Werelderfgoedcentrum alleen bij het thema 'De inpolderingsgeschiedenis').

Abigail geeft aan dat de Provinciale Staten het thema 'De inpolderingsgeschiedenis' willen betrekken bij het verhaal over Schokland.

Het belang van vrijwilligers

De vrijwilligersorganisaties Heemschut Flevoland en AWN Flevoland benadrukken het belang van vrijwilligers en zien dit graag terug in het Erfgoedprogramma.

Abigail beaamt dat vrijwilligersorganisaties belangrijk zijn om de ambities van de provincie uit te voeren. Het belang van vrijwilligers staat daarom in het Erfgoedprogramma beschreven.

Ook geven meerdere partners, waaronder AWN Flevoland en de gemeente Urk, aan dat de werving van nieuwe vrijwilligers lastig is.

Mauro merkt op dat deze problematiek middels een zienswijze bij de provincie onder de aandacht kan worden gebracht. In zo'n zienswijze kunnen aspecten worden beschreven die kunnen helpen bij de vrijwilligerswerving, zoals reiskostenvergoeding.

Bestaand erfgoed

André van Holk (Steunpunt Archeologie en (jonge) Monumenten Flevoland) uit zijn zorgen over de verhouding tussen het erfgoed van de toekomst en het beschermen van bestaande erfgoedwaarden.

Abigail legt uit dat bij nieuwe ontwikkelingen en transformaties rekening moet worden gehouden met bestaande erfgoedwaarden. De provincie wil op een nieuwe manier - en meer met de omgeving - kijken wat die waarden zijn en hoe daar mee om moet worden gegaan. Daarbij is het bestaande erfgoed (tot op bepaalde hoogte) al wettelijk beschermd. Eventueel kan het nog beter worden beschermd middels de cultuurhistorische waardenkaart die de provincie wil ontwikkelen.

Schokbetonschuren

Meerdere partners maken zich zorgen over de sloop van schokbetonschuren en vragen of de provincie hierbij een rol voor zichzelf ziet weggelegd.

Abigail geeft aan dat de provincie gemeenten wil ondersteunen om hier zelf beleid voor te maken.

Kennis en kunde bevorderen

In het Erfgoedprogramma staat: “De provincie gaat samen met de gemeenten en het waterschap regionale kennis en kunde op

het gebied van erfgoed bevorderen”. André van Holk (Steunpunt Archeologie en (jonge) Monumenten Flevoland) vraagt hoe de provincie dit wil bereiken.

Abigail legt uit dat de provincie met de gemeenten en het waterschap wil bekijken waar hun behoeften liggen en hoe ze dat samen vorm kunnen geven.

Expertiseteam

Tineke Heise (Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Flevoland Batavialand) vraagt hoe de provincie het Expertiseteam zal samenstellen.

Abigail geeft aan dat haar collega al bij verschillende provincies is geweest om te bekijken hoe een dergelijk Expertiseteam daar is georganiseerd. Ook wil de provincie met alle organisaties gesprekken gaan voeren om te onderzoeken hoe er invulling aan kan worden gegeven.

Peter Nijhof (Heemschut Flevoland) stelt voor om, in plaats van een nieuw Expertiseteam op te richten, eerst te bekijken of het mogelijk is om bestaande organisaties - voor zover ze hun kwaliteiten hebben bewezen - daarvoor te benutten en eventueel uit te bouwen.

Handreiking erfgoedwaarden voor handhavers en expertiseteam Flevoland

Marcella Marinelli (gemeente Noordoostpolder) merkt op dat veel taken in wettelijke zin bij de gemeenten of het Rijk liggen en dat de provincie daar dus geen rol in speelt. Ze ziet daarom een overkoepelende rol voor de provincie weggelegd: de provincie kan gemeenten ondersteunen om hun wettelijke taken zo goed mogelijk uit te voeren. Marcella vindt de handreiking voor handhavers en het Expertiseteam dan ook positieve ontwikkelingen, omdat gemeenten daar veel baat bij kunnen hebben.

Eric Pul (gemeente Lelystad) beaamt dat de handreiking voor handhavers en het Expertiseteam ondersteuning kunnen bieden aan gemeentelijke organisaties, vooral aan gemeenten met een beperkte capaciteit voor erfgoed.

Kennis en expertise Batavialand

André van Holk (Steunpunt Archeologie en (jonge) Monumenten Flevoland) en Willy van der Most (Batavialand) merken op dat de expertises van Batavialand bij alle erfgoedthema's en sporen in het Erfgoedprogramma kunnen worden benut. Zo bezit Batavialand veel kennis op het gebied van scheepsarcheologie, de inpoldering en architectonisch erfgoed uit de post-'65 periode.

Tineke Heise (Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Flevoland Batavialand) voegt daaraan toe dat de ArcheoHotspot in Batavialand ook goed aansluit bij de sporen 'Publieksbereik en ontsluiting' en 'Kennisvermeerdering en kennisdeling'.

Kennis en expertise Flevolands Archief

Marloes van der Sommen (Het Flevolands Archief) geeft aan dat met het e-Depot van Het Flevolands Archief, waar momenteel aan wordt gewerkt, overheden en particulieren kunnen worden bediend. Het e-Depot kan daarom de functie van Het Flevolands Archief als kennis- en expertisecentrum versterken.

Het Flevolands Archief is ook bezig met het landelijke project 'hotspot-monitor'. 'Hotspots' zijn belangrijke historische gebeurtenissen die in een regio hebben plaatsgevonden en de maatschappij erg hebben geraakt, maar die niet automatisch bij een particulier archief of overheidsarchief worden gearchiveerd. Het Flevolands Archief zou bijvoorbeeld het ziekenhuis, de luchthaven en de Oostvaardersplassen als hotspots willen benoemen. Daar zal dus archiefmateriaal in moeten worden verzameld. Ook hierin wil Het Flevolands Archief dienen als kennis- en expertisecentrum voor overheden.

Kennis scheepswrakken

In het Erfgoedprogramma, bij het erfgoedthema 'Zuiderzeeverleden', staat: "Over een deel van de wrakken is

nog weinig bekend”. André van Holk (Steunpunt Archeologie en (jonge) Monumenten Flevoland) merkt echter op dat er al veel informatie over de scheepswrakken beschikbaar is. Zo zijn de wrakken verkend en bezit Batavialand veel expertise op dat gebied.

Kennisdeling

Willy van der Most (Batavialand) vindt het belangrijk dat de kennisdeling (hoe de kennis aan de burgers wordt overgebracht) goed in Erfgoedprogramma wordt verwerkt. Het is namelijk van belang dat de burgers goed geïnformeerd worden, zodat ze mee kunnen doen aan co-creatie en daarbij goede keuzes kunnen maken in wat waardevol is en behouden moet blijven.

Samenwerking met Universiteiten

André van Holk (Steunpunt Archeologie en (jonge) Monumenten Flevoland) vraagt of Abigail de “Samenwerking met universiteiten”, zoals beschreven in het Erfgoedprogramma, kan toelichten. Abigail legt uit dat de provincie wil inzetten op kennisvermeerdering en dat daarom wordt bekeken of er met universiteiten kan worden samengewerkt. Die gesprekken moeten echter nog worden opgestart.

Willy van der Most (Batavialand) wijst op de mogelijkheid om bestaande relaties tussen organisaties en universiteiten uit te breiden. Zo heeft Batavialand al op verschillende vlakken, zoals

de scheepsarcheologie en de Swifterbantcultuur, met universiteiten samengewerkt.

Abigail geeft aan dat de provincie eerst in gesprek zal gaan met organisaties, zoals Batavialand, om te onderzoeken of er bij bestaande relaties met universiteiten kan worden aangesloten. Het is echter ook afhankelijk van waar de geldstromen vandaan komen.

Toekomstvisie Flevoland Archief

Marloes van der Sommen (Het Flevolands Archief) vertelt dat Het Flevolands Archief door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is gevraagd om een nieuwe toekomstvisie te formuleren, omdat het Rijk voornemens is om uit verschillende regionale historische centra te stappen. In de toekomstvisie die is opgesteld, is gezocht naar manieren om Het Flevolands Archief (regionaal) en het Nationaal Archief (landelijk) met elkaar te verbinden. Marloes zou dit graag in het Erfgoedprogramma terug zien, omdat dit de positie van Het Flevolands Archief steviger maakt.

Op de hoogte zijn

Willy van der Most (Batavialand) geeft aan dat het belangrijk is dat alle organisaties en partijen op het gebied van erfgoed in Flevoland weten waar iedereen mee bezig is. De Erfgoedtafels kunnen hier een belangrijke rol in spelen.

Ook voor de provincie is het van belang om op de hoogte te zijn, zodat bij de uitvoering van het Erfgoedprogramma het geld zo nuttig mogelijk kan worden besteed en projecten niet nog een keer worden gedaan. Als voorbeeld refereert Willy aan plannen die ze heeft gehoord om een website met verhalen over Flevoland te ontwikkelen. Batavialand heeft echter al zo'n website: Flevolands Geheugen. Hetzelfde geldt voor oral history-projecten: Batavialand maakt bij historisch onderzoek vaak gebruik van de methode van oral history. Batavialand heeft daardoor een audio-archief met veel verhalen, die bijna allemaal een plek hebben gekregen op de website Flevolands Geheugen.

Meldpunt archeologische vondsten

Tineke Heise (Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Flevoland Batavialand) vindt het positief dat in het Erfgoedprogramma staat dat het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten sterker zal worden neergezet als meldpunt voor archeologische vondsten in Flevoland. Dat zorgt namelijk voor meer overzicht in wat er speelt.

Eemstroomgebied & Oosterwold

Wouter Smith (gemeente Almere) wil graag extra aandacht voor het Eemstroomgebied. Het Eemstroomgebied in de ondergrond van Zuidelijk Flevoland is een significant landschappelijk element: het hele gebied Zuidelijk Flevoland is al aangewezen als een 'aardkundig waardevol gebied' in het Omgevingsplan.

Het wordt echter bedreigd door bodemdaling en een grote ruimtelijke ontwikkeling. Daarbij: de Eemvallei, zoals die nu planologisch staat aangegeven, ligt er op veel plekken honderden meters naast. Wouter vraagt daarom wat de volgende stap is van de provincie in de bescherming van het Eemstroomgebied. Komt het bijvoorbeeld in aanmerking voor een PArK-gebied?

Abigail geeft aan dat de omgang van de provincie met de bescherming van archeologische en aardkundige waarden nog verder moet worden uitgedacht. De provincie wil de bescherming in ieder geval met zo min mogelijk zware juridische middelen vastleggen. Daarom moet de provincie bekijken of de ondergrond op andere manieren beter kan worden meegenomen bij ontwikkelingen. Dat is ook de insteek van het Erfgoedprogramma.

Mauro merkt op dat dit onderwerp een plek kan krijgen in een zienswijze: bijvoorbeeld een zienswijze (eventueel door meerdere partijen opgesteld en ondertekend) waarin de landschappelijke waarden van Flevoland staan beschreven en aandacht wordt gevraagd voor de bescherming ervan.

David Jansma (Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek) mist ook het gebied Oosterwold in het Erfgoedprogramma.

Bescherming aardkundige waarden

In het Erfgoedprogramma, bij 'Provinciale vergunningverlening', staat: "Daarnaast spelen aardkundige waarden een rol in de belangenafweging". David Jansma (Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek) wijst erop dat aardkundig waardevolle gebieden weliswaar in het Omgevingsplan staan, maar dat ze niet worden beschermd. Hij geeft bij de vergunningverlening wel aan als er sprake is van een aardkundig waardevol gebied, maar kan die waarden dus niet beschermen. David vraagt daarom of de provincie hier een stelling in wil nemen: wil de provincie de aardkundige waarden wel of niet beschermen? Bescherming kan bijvoorbeeld door gedetailleerder aan te geven welke aardkundige waarden beschermd moeten worden (er zijn al gedetailleerde tekeningen met de locaties van aardkundige waarden). Zo kunnen er kleine beschermingsgebieden worden aangewezen, zodat niet een heel gebied op slot komt te liggen. Dit kan eventueel in samenspraak met gemeenten, zodat de bescherming ook in het gemeentelijke beleidskader kan worden vastgelegd.

Marie-Catherine lijkt het een goed idee om in overleg te gaan over wat nodig en wat mogelijk is. De verordening die David noemt, is de beleidsarme omzetting. De nieuwe verordening gaat nog opgesteld worden en zal aansluiten bij de gedachte achter de Omgevingswet en de omgevingsvisie.

Wouter geeft aan dat de gemeente Almere mee wil denken. In eerste instantie zou de provincie zich op de bescherming van het Eemstroomgebied kunnen richten, om het vervolgens uit te breiden naar andere belangrijke aardkundige plekken.

PArK-gebieden & Cultuurhistorische waardenkaarten

Marcella Marinelli (gemeente Noordoostpolder) denkt dat zowel de PArK-gebieden als de cultuurhistorische waardenkaarten het beste op gemeentelijk niveau uitgewerkt kunnen worden. Zo zijn er al gemeenten die cultuurhistorische waardenkaarten hebben; wat voegt een provinciale cultuurhistorische waardenkaart dan nog toe?

Bescherming van het bovengrondse landschap

Ben te Raa (Heemschut Flevoland) vindt dat het bovengrondse landschap in Flevoland, wat ook waardevol is, nog onvoldoende wordt beschermd door de provincie. Er verschijnen bijvoorbeeld - als gevolg van de energietransitie - steeds meer zonneweides, die grote invloed hebben op het landschap.

De provincie heeft - zoals in het Erfgoedprogramma staat beschreven - een bovenlokale regiefunctie op het gebied van de ruimtelijke ordening. Ben wijst erop dat de provincie van die positie gebruik kan maken om zich in te zetten voor de bescherming van het bovengrondse landschap.

Ingrid Scholten (Natuurmonumenten) vertelt dat er ook een vergunning is aangevraagd voor een zonneweide naast het Waterloopbos en dat Natuurmonumenten daar een stelling in zal moeten nemen.

Marcella Marinelli (gemeente Noordoostpolder) merkt op dat de provincie op dit moment 700 hectare zonneweide toestaat, wat relatief (op het geheel van de provincie) weinig is. Daarbij zijn de meeste zonneweides tijdelijk (maximaal 20 jaar).

Abigail geeft aan dat de zonneweides bij de provincie een belangrijk onderwerp zijn en dat ze in de nog te ontwikkelen landschapsvisie aan bod zullen komen.

Schaalniveaus

Letitia van der Merwe (gemeente Noordoostpolder) mist in het Erfgoedprogramma de verschillende schaalniveaus: is het Flevolandse erfgoed (zoals schokbetonschuren) regionaal of provinciaal van belang en bij wie ligt vervolgens de verantwoordelijkheid: bij de gemeenten of de provincie?

Restauratiefonds

In het Erfgoedprogramma staat: “Het monumentenbeleid waarbij de provincie de gemeentelijke subsidies voor het onderhoud van zowel rijksmonumenten als gemeentelijke monumenten matchte, wordt volledig afgebouwd”. Eric Pul (gemeente Lelystad) wijst

erop dat inwoners van Flevoland ook geen beroep kunnen doen op het Restauratiefonds, omdat de provincie daar niet in participeert. Als particuliere eigenaren van monumenten wel gebruik kunnen maken van het Restauratiefonds, zijn ze mogelijk eerder geneigd om aanpassingen aan hun huis te doen. Ook kan het zorgen voor minder weerstand bij de aanwijzing van gemeentelijke monumenten.

Abigail legt uit dat als de provincie het beschikbare budget voor monumentensubsidies door het Restauratiefonds laat beheren, een groot deel aan overhead zal worden besteed. De provincie heeft daarom nog geen gebruik gemaakt van het Restauratiefonds. Daarbij beheert de provincie maar een relatief klein bedrag voor monumentensubsidies, dat tot nu toe alleen beschikbaar was voor de gemeenten Noordoostpolder en Urk. Daarom is er een politieke keuze gemaakt om de monumentensubsidies niet uit te breiden en met de nieuwe fase juist helemaal af te breken.

Archeologiebeleid gemeente Lelystad

Ellen Rozema (gemeente Lelystad) gaat, als ze budget krijgt, aan de slag met het archeologiebeleid voor de gemeente Lelystad. In het Erfgoedprogramma staan meerdere aspecten op het gebied van archeologie waar ze op kan inhaken. Zo is Ellen benieuwd naar de cultuurhistorische waardenkaart die de provincie gaat ontwikkelen.

Gemeente Urk

Lidewey van Eldik (gemeente Urk) is in het Erfgoedprogramma meerdere onderwerpen tegengekomen die relevant zijn voor de gemeente Urk, zoals het vrijwilligers-aspect en het zichtbaar en beleefbaar maken van archeologie.

Land Art Flevoland

Marie-Josée Röselaers (Land Art Flevoland) geeft aan dat de uitdagingen omtrent Land Art Flevoland goed staan beschreven in het Erfgoedprogramma.

ZIENSWIJZEN

Het Ontwerp Erfgoedprogramma Flevoland ligt van 15 februari tot en met 29 maart ter inzage. Gedurende deze periode is het mogelijk om een reactie te geven door middel van een zienswijze. Zo'n zienswijze kan schriftelijk, per mail of telefonisch worden ingediend, maar het is ook mogelijk om langs te komen.

De provincie verzoekt alle deelnemers aan de Erfgoedtafels om een zienswijze in te dienen. In een zienswijze kunnen partijen en organisaties beschrijven welke punten ze missen of welke punten anders of beter zouden kunnen. Het is echter ook van belang dat partijen en organisaties aangeven welke punten ze ondersteunen en welke punten ze graag verwezenlijkt zien worden.

Er zal vervolgens een antwoordnota, met antwoorden op de zienswijzen, worden opgesteld. Die antwoordnota gaat mee naar de definitieve besluitvorming door het nieuwe college. Wanneer dat plaats zal vinden, is nog niet bekend: de Provinciale Statenverkiezingen zijn 20 maart, maar het is afhankelijk van de snelheid waarmee de coalitie wordt gevormd, wanneer het Erfgoedprogramma definitief wordt vastgesteld.

De provincie hoopt 2019 als voorbereidingsjaar te kunnen gebruiken en in 2020 over te gaan tot de uitvoering.

UPDATES VAN DE ORGANISATIES

Heemschut Flevoland (Peter Nijhof & Ben te Raa)

Halverwege mei zullen het jaarlijkse symposium en de excursie van Heemschut Flevoland plaatsvinden. Zeer waarschijnlijk staat daarbij het thema 'erfgoed en landschappen' centraal.

Misschien dat Heemschut Flevoland na de Provinciale Statenverkiezingen, voordat de collegevorming begint, weer een brief gaat schrijven over het provinciale erfgoedbeleid.

Heemschut Flevoland is, als onderdeel van een landelijk project van Erfgoedvereniging Heemschut en in samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, bezig om overzichten op te stellen van waardevolle objecten, gebieden en landschappen. Het jong architectonisch en stedenbouwkundig erfgoed uit de post-'65 periode komt daarin ook aan bod.

Heemschut gaat nadenken over de problematiek rond gebouwen uit de post-'65 periode. Een groot deel daarvan is namelijk van slechte energetische kwaliteit. Veel bebouwing in de provincie Flevoland dateert uit de post-'65 periode, dus de provincie komt voor een enorme opgave te staan: als die bebouwing als waardevol wordt aangemerkt en energetisch moeten worden verbeterd, in hoeverre zijn de bijzondere, vaak hele sobere waarden, dan nog te handhaven?

Heemschut Flevoland wil ook graag meedenken over de toekomst van het ziekenhuisgebouw in Lelystad.

AWN Flevoland (Jan Boes & Archie Ermans)

AWN Flevoland houdt zich bezig met diverse opgravingen: vorig jaar heeft AWN Flevoland onder andere geholpen bij een scheepsopgraving bij Rutten; dit jaar zullen de vrijwilligers in ieder geval helpen bij een grote opgraving bij Swifterbant. Diverse veldverkenningen en de ArcheoHotspot.

Gemeente Almere (Wouter Smith)

De gemeente Almere is op dit moment bezig met het project Oosterwold: een grote ruimtelijke ontwikkeling van 4.400 hectare. De eerste fase, het archeologisch vooronderzoek, is afgerond. Er zijn tientallen vindplaatsen uit de steentijd ontdekt en er zal ook gegraven worden.

In Zeewolde zal ook een opgraving plaatsvinden. De gemeente Almere wil daarbij ondersteuning bieden op het gebied van publieksbereik.

De aanwijzing van het eerste gemeentelijke monument: het politiebureau dat is ontworpen door Rem Koolhaas. De berging van de Short Stirling (een vliegtuig) in het Markermeer.

Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek (David Jansma)

Iedereen die de bodem gaat afgraven, moet een ontgrondingsvergunning aanvragen. Ontgrondingsvergunningen op het gebied van archeologie en natuur zijn legesvrij. Desalniettemin is het wel belangrijk dat zo'n vergunning wordt aangevraagd.

Mocht iemand op graafwerkzaamheden stuiten en zich afvragen of daar een ontgrondingsvergunning voor is aangevraagd, dan kan diegene contact opnemen met de Omgevingsdienst. De Omgevingsdienst hoort graag waar zonder vergunning wordt gegraven.

Het Flevolands Archief (Marloes van der Sommen)

Het Flevolands Archief is bezig met het digitale overheidsarchief: het e-Depot. De filmcollectie, waar mogelijk wordt het materiaal geconserveerd; indien niet mogelijk - of niet nodig - wordt het gedigitaliseerd. Het verbeteren van het toezicht en beheer.

Batavialand (Willy van der Most)

Sinds kort heeft Batavialand een nieuwe directeur: Jan Vriezen. Batavialand heeft een masterplan gemaakt. Met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is Batavialand een grote aanvraag aan het voorbereiden voor het maken van een onderzoeksrapport van de *Scheurrak* (een wrak dat in de Waddenzee ligt en waar Batavialand al de hele collectie van

heeft). Batavialand wil een groot onderzoek naar het Scheurrak doen en er een tentoonstelling over maken.

Batavialand wordt regelmatig benaderd met werkarchieven van particulieren die bij het Rijk hebben gewerkt aan de inpoldering van Flevoland, zoals landschapsarchitecten. Daarbij moet Batavialand de afweging maken of ze die archieven in beheer kunnen nemen en toegankelijk kunnen maken (digitaliseren). Het programma Culturele Haven, met het Fonds voor Cultuurparticipatie en de provincie, is de tweede fase ingegaan. Batavialand gaat met cultuurcoaches aan de slag om docenten beter te ondersteunen met de leerlijn die in het basisonderwijs van Flevoland wordt aangebracht.

Batavialand is met het Rijk aan het bekijken of de status van Nationaal Scheepsarcheologisch Depot kan worden gegeven aan de collectie van het maritiem depot. De verantwoordelijkheid voor scheepsvondsten ligt nu bij de provincies, maar veel provincies vinden die verantwoordelijkheid lastig. Batavialand hoopt dat er, met die aanwijzing tot Nationaal Scheepsarcheologisch Depot, weer een goed landelijk beleid komt waarmee de provincies zijn gediend.

**Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Flevoland
Batavialand (Tineke Heise)**

Het nieuwe beleidsplan voor het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Flevoland is bijna klaar. In 2018 heeft de verbouwing van het provinciaal depot plaatsgevonden. De collectie is sinds kort weer ingehuist. Er wordt nu gewerkt aan de ontsluiting van de collectie, ook digitaal.

De ArcheoHotspot in Batavialand draait nu ongeveer vier maanden. Er is veel belangstelling voor, maar Batavialand is nog wel op zoek naar meer vrijwilligers.

Museum Schokland (Henk Kloosterman)

Er is een nieuwe directeur benoemd.

Museum Schokland is begonnen met een driefasenplan:

1. Vorig jaar is het museum verbouwd om het ingewikkelde verhaal van het Werelderfgoed Schokland toegankelijker te maken voor het publiek.
2. In de tweede fase (vooralsnog in concept) is het de bedoeling dat het Werelderfgoed zichtbaarder wordt: dat bezoekers worden uitgenodigd om het Werelderfgoed op te gaan, door te wandelen of te fietsen, en daar beknopte en duidelijke informatie krijgen.
3. De derde fase betreft het toekomstige Werelderfgoedcentrum.

Steunpunt voor Archeologie en (jonge) Monumenten in Flevoland (André van Holk)

Het Steunpunt houdt zich onder andere bezig met:

- Windplanblauw in het Swifterbantgebied. Er komt een masterplan voor archeologie, dus daar zal een aantal jaren onderzoek worden gedaan.
- Windplan Groen, waarbij een andere insteek dan de standaard KNA archeologie zal worden uitgetoetst. Het is namelijk zo grootschalig, dat er andere vragen kunnen worden beantwoord.
- Kerkenvisies: bijeenkomsten voor gemeenten over de omgang met leegstand van kerken.
- Vliegtuigwrakken, onder andere op verzoek van gemeenten die willen weten wat er nog aan vliegtuigwrakken aanwezig is, vooral in de waterbodems, en of ze daar op het gebied van publieksbereik iets mee kunnen doen.
- Hoe erfgoed kan worden ingezet in het recreatieve en toeristische veld, waardoor het erfgoed ook een groter draagvlak krijgt.
- De Omgevingswet.

Gemeente Lelystad (Ellen Rozema)

Ellen Rozema gaat, in aanloop naar het te ontwikkelen archeologiebeleid voor de gemeente Lelystad:

- Met waardenkaarten aan de slag.
- Onderzoeken wat er bekend is over en bijzonder is aan het Zuiderzeegebied.
- Bekijken wat er allemaal al gebeurd op het gebied van archeologie in Lelystad.

Gemeente Lelystad (Eric Pul)

De gemeente Lelystad heeft vorig jaar veel onderdelen van het Werkeiland een gemeentelijke monumentenstatus gegeven. Ook heeft de gemeente een woning op het Werkeiland aangekocht om daar een museum en/of informatiecentrum te ontwikkelen. Het doel is om daar het verhaal van het Werkeiland voor publiek (inwoners en bezoekers) toegankelijk en beleefbaar te maken. Wat haalbaar en inhoudelijk interessant is, moet nog worden onderzocht.

De gemeente Lelystad houdt zich, samen met de provincie Flevoland en de gemeente Almere, bezig met de MRA (Metropoolregio Amsterdam). Recent is er, op verzoek van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, een cultuurprofiel opgesteld om cultuur een betere plek te geven in de MRA. Er is ook een cultureel profiel voor Flevoland gemaakt. Dat heeft er toe geleid dat Flevoland, ook het erfgoed van Flevoland, nu goed in beeld is bij het ministerie van OCW. De komende jaren zal dat, samen met het veld, verder worden ontwikkeld.

Gemeente Noordoostpolder (Marcella Marinelli)

- De gemeente Noordoostpolder heeft recent een nieuw archeologiebeleid en een nieuwe archeologische waardenkaart vastgesteld. Er wordt nu met verstoringsdieptes

gewerkt, waardoor archeologisch onderzoek voor veel 'gewone burgers' niet nodig is.

- De gemeente is, aanvullend op de Landschapsvisie Noordoostpolder, bezig met het opstellen van een tweede gemeentelijke monumentenlijst. Agrarische erven, dus ook de schokbetonschuren, vormen hierbij een belangrijk onderwerp.
- Er wordt gewerkt aan beleid op het gebied van zonneweides.
- Aan het einde van het jaar zal de erfgoednota, die inmiddels vijf jaar oud is, worden geëvalueerd.

Gemeente Urk (Lidewey van Eldik)

De gemeente Urk is bezig met:

- Het opstellen van een nieuwe cultuur- en erfgoednota, aangezien de huidige uit 1995 dateert.
- Een onderzoek naar een eventuele toekenning van de status immaterieel erfgoed aan de IJsselmeervissers.
- Het convenant Nedersaksische taal (immaterieel erfgoed).
- Klederdracht: er wordt bekeken of de gemeente daarin kan faciliteren.

Land Art Flevoland (Marie-Josée Röselaers)

- Van mei tot en met september, iedere laatste zondag van de maand, vinden de tours van Land Art Flevoland plaats. Dit jaar zal, met behulp van gastgidsen, meer aandacht worden besteed aan het verhaal van Flevoland.

- In het eerste weekend van juni zal het Land Art Weekend plaatsvinden. Bij ieder landschapskunstwerk zal dan een gids staan, maar er zullen ook andere activiteiten worden georganiseerd. Daar kan nog bij worden aangesloten; er kan bijvoorbeeld over archeologie worden verteld. Land Art kan eventueel financiële ondersteuning bieden om iets te organiseren.
- Land Art Flevoland doet mee aan de Open Monumentendag in Almere. Bij De Groene Kathedraal en Polderland Garden of Love and Fire staan dan gidsen om het verhaal van Land Art te vertellen.
- In het voorjaar wordt op de Duitse televisie, bij het reisprogramma *Wunderschön*, een aflevering van anderhalf uur over Flevoland uitgezonden.

Natuurmonumenten (Ingrid Scholten)

- Natuurmonumenten is in het Waterloopbos bezig met:
- De restauratie van modellen: de golfbak wordt op korte termijn gerestaureerd, maar er zijn nog veel andere modellen die Natuurmonumenten ook wil restaureren.
- Een nieuw bezoekerscentrum.
- Het verder ontsluiten van het verhaal: Natuurmonumenten wil het verhaal van het Waterloopbos verbinden met het verhaal van de inpoldering of het verhaal van Flevoland.
- In het Waterloopbos worden iedere maand excursies georganiseerd.

- In het eerste weekend van april vindt bij Natuurmonumenten het Kamermuziekfestival plaats. Op vrijdagavond en zaterdag (overdag en 's avonds) zal dan op verschillende plekken in het Waterloopbos muziek worden gespeeld.

Provincie Flevoland (Abigail Rousseau)

De provincie heeft een tijdschrift ontwikkeld waarin het erfgoed van Flevoland wordt belicht. Het doel is om daarmee het erfgoed meer onder de aandacht te brengen. Het tijdschrift zal waarschijnlijk medio maart verschijnen.

TOEKOMST ERFGOEDTAFELS

Tijdens de bijeenkomst is afgesproken dat er twee Erfgoedtafels per jaar zullen worden georganiseerd. Echter, mocht er in de toekomst behoefte zijn aan een andere frequentie, dan is dat mogelijk.

Voorlopig zullen de Erfgoedtafels in de huidige samenstelling plaatsvinden, maar wellicht dat de groep in de toekomst in kleinere groepen wordt gesplitst.

Bij de Erfgoedtafels is een representatieve opkomst van groot belang. De provincie hoopt daarom dat bij iedere Erfgoedtafel tenminste één vertegenwoordiger per organisatie aanwezig kan zijn.

ERFGOEDTAFEL FLEVOLAND
13 FEBRUARI 2019
VERSLAG

Erfgoed
inZicht